FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT G. FEDERICO MANCINI

fremsat den 4. juli 1985 *

Høje Domstol.

1. De spørgsmål, Hessisches Finanzgericht i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har forelagt Domstolen ved kendelse af 6. juni 1984, angår fortolkningen af visse bestemmelser i Kommissionens forordning nr. 1608/74 af 26. juni 1974 »om særlige bestemmelser for monetære udligningsbeløb« (EFT L 170, s. 38). Jeg skal erindre om, at disse udligningsbeløb, der skal sikre den foranstaltning til fremme af den fælles landbrugspolitiks gnidningsløse funktion, blev indført på et tidspunkt, hvor de hyppige ændringer af kurserne på visse europæiske valutaer medførte vanskeligheder for handelen med landbrugsprodukter. Som det fremgår af tredje betragtning, er hovedformålet med forordningen »at indføre en vis smidighed i den monetære lovgivning« i Fællesskabet, idet medlemsstaterne gives mulighed for at anvende en billighedsklausul, som gør det muligt »enkeltvist at undersøge hvert tilfælde under hensyntagen til den skade, der er lidt [af den berørte virksomhed]«.

Billighedsklausulen er nærmere fastslagt i artikel 1: I tilfælde af en forhøjelse af monetære udligningsbeløb som følge af en ændring af centralkursen for en medlemsstats valuta, bemyndiges disse til »efter billighed og på... [nærmere opstillede] betingelser ikke at opkræve det monetære udligningsbeløb eller den del af beløbet, der svarer til forhøjelsen«. Efter artikel 2, stk. 2, finder bestemmelsen kun anvendelse, »efter begæring af den interesserede part [dvs. virksomheden] og såfremt denne ved indgivelsen af begæringen fremlægger bevis for

a) at opkrævningen af det indførte eller forhøjede ... udligningsbeløb ikke er nødvendig i det foreliggende tilfælde for at opveje incidensen af... [den] monetære foranstaltning på prisen for varen, og

b) at opkrævningen for ham ville medføre en overdreven yderligere belastning, som han ikke har kunnet undgå selv ved at udvise den nødvendige og normale omhu«.

Endelig bestemmes det i forordningens artikel 6, at den anvendes på indførsler og udførsler, der foretages fra den 4. juni 1973.

2. Herefter kommer jeg til de faktiske omstændigheder i hovedsagen. Ændringen af centralkursen for DM den 29. juni 1973 medførte en forhøjelse af de monetære udligningsbeløb. Med bekendtgørelse af 3. juli 1974 traf regeringen i Bonn beslutning om anvendelse af forordning nr. 1608/74 og fastsatte herfor en frist for indgivelse af begæringer. Söhnlein Rheingold indgav en begæring. Det fremgik heraf, at virksomheden på grundlag af aftaler, der var indgået i tiden fra november 1972 til marts 1973, i tidsrummet fra juli til oktober 1973 havde indført en større mængde fransk og italiensk bordvin. Virksomheden anførte, at forhøjelsen af de monetære udlignings-

* Oversat fra italiensk.

beløb som følge af den nationale valutaforanstaltning havde medført en yderligere belastning for virksomheden, som denne ønskede udlignet af billighed, da betingelserne i fællesskabsforordningen var opfyldt.

Hauptzollamt Wiesbaden afslog begæringen. Under påberåbelse af den myndighederne tilkommende skønsmargen ved bedømmelsen af, om betingelserne for billighedsklausulens anvendelse forelå, anførte Hauptzollamt Wiesbaden, at Söhnlein Rheingold ikke med »den nødvendige og normale omhu« havde bestræbt sig for at undgå den belastning, virksomheden ønskede udlignet. Virksomheden anlagde sag for Hessisches Finanzgericht til prøvelse af denne afgørelse, som Oberfinanzdirektion Frankfurt havde fastholdt; den sagsøgte myndighed gentog de anbringender, der anførtes i afgørelsens begrundelse, og gjorde yderligere gældende, at billighedsklausulen ikke kunne komme til anvendelse, fordi virksomhedens aftaler vedrørende indførslerne var indgået før den 3. juni 1973 og følgelig tidsmæssigt ikke var omfattet af fællesskabsbestemmelsen.

De anbringender, Hauptzollamt Wiesbaden gjorde gældende, foranledigede den tyske ret til at stille Domstolen følgende spørgsmål:

1) Skal forordning (EØF) nr. 1608/74 fortolkes således, at den i billighed begrundede eftergivelse eller tilbagebetaling af monetære udligningsbeløb, der påhviler en indførsel, kun kan komme på tale i tilfælde, hvor den aftale, der ligger til grund for indførslen, er indgået efter den 3. juni 1973?

2) Skal forordning (EØF) nr. 1608/74 fortolkes således, at der, når betingelserne er opfyldt, består et retskrav på eftergivelse eller tilbagebetaling af monetære udligningsbeløb, eller er ikke alene spørgsmålet om forordningens principielle anvendelse, men også afgørelsen i enkelttilfælde om eftergivelse eller tilbagebetaling overladt til medlemsstatens skøn?

3. Det problem, det første spørgsmål rejser, er enkelt. Som før nævnt skal billighedsklausulen efter artikel 6 i forordning nr. 1608/74 med tilbagevirkende gyldighed finde anvendelse fra den 4. juni 1973. Dette tidspunkt er fastsat af den grund, at den dag trådte Kommissionens forordning nr. 1463/73 af 30. maj 1973 om gennemførelsesbestemmelser vedrørende monetære udligningsbeløb (EFT L 146, s. 1) i kraft. Denne forordning indførte nemlig gennemgribende ændringer i ordningen med monetære udligningsbeløb; herefter og indtil udstedelsen af forordning nr. 1608/74 var der ikke fastsat særlige bestemmelser for at hjælpe virksomheder, der havde lidt skade som følge af nationale valutaforanstaltninger.

Dette er begrundelsen for den tilbagevirkende gyldighed af forordning nr. 1608/74. I øvrigt kan det bemærkes, at det tidspunkt, fra hvilket forordningen er anvendelig, udtrykkeligt går på »indførsler og udførsler«. Som anført af Kommissionen må ind- eller udførsler foretaget den 4. juni 1973 eller i dagene umiddelbart derefter nødvendigvis forudsætte aftaler, der er indgået før dette tidspunkt. Det spørgsmål, den forelæggende ret ønsker besvaret, kan herefter kun besvares benægtende.

4. Hvad det andet spørgsmål angår, skal jeg henvise til, at forordning nr. 1608/74 efter Domstolens faste praksis »tillægger medlemsstaterne en skønsmargen med henblik på vurderingen af billighedsklausulens anvendelse i det enkelte tilfælde, herunder af de omstændigheder, der kan retfærdiggøre, at den... hjemlede fritagelse [for monetære udligningsbeløb] ydes eller

nægtes« (jfr. navnlig dom af 2. 3. 1978 i de forenede sager 12, 18 og 21/77, Debayser mod Kommissionen, Sml. 1978, s. 553; dom af 10. 5. 1978 i sag 132/77, Société pour l'exportation des sucres mod Kommissionen, Sml. 1978, s. 1061).

Begrundelsen for den hermed fastslåede retsstilling er åbenbar. Spørgsmålet, om der skal ydes hel eller delvis fritagelse for monetære udligningsbeløb, beror på billighedsbetragtninger, og grundlaget for afgørelsen kan således ikke være abstrakte eller forudfastsatte regler, men alene omstændighederne i virksomhedens konkrete situation, hvad angår den faktisk lidte skade. Billighed er, som bekendt, definitionsmæssig retfærdighed i enkelttilfælde. Det er netop for at gennemføre denne retfærdighed at fællesskabslovgiver har fundet det hensigtsmæssigt, at overlade anvendelsen af billighedsklausulen til medlemsstaterne. Kun de nationale myndigheder kan nemlig »bedømme forholdene og undersøge kendsgerningernes faktiske eksistens« (jfr. femte betragtning).

Söhnlein Rheingold er af en anden opfattelse. Virksomheden gør gældende, at billighedsklausulen skal finde anvendelse på ensartet måde i alle medlemsstaterne, og dette indebærer, at billighedsforanstaltningerne må indrømmes automatisk. Ud over det anførte taler herimod endvidere tredje betragtning til forordningen, hvorefter lovgiveren, langt fra at give virksomhederne en almindelig gældende beskyttelse og følgelig at sikre dem en rettighed, har indskrænket sig til »at indføre en vis smidighed i den monetære lovgivning« i Fællesskabet. »Smidighed« forudsætter imidlertid en sagsbehandlig, som tillader de nationale myndigheder at bedømme, om betingelserne for ydelsen af den pågældende fordel foreligger, herunder med hvilken omhu virksomheden har forsøgt at undgå eller formindske den overdrevne belastning, som den klager over.

5. Herefter vil jeg foreslå, at de spørgsmål, Hessisches Finanzgericht har forelagt Domstolen ved kendelse af 6. juni 1984, besvares som følger:

1) Forordning (EØF) nr. 1608/74 skal fortolkes således, at den i billighed begrundede eftergivelse eller tilbagebetaling af monetære udligningsbeløb, der påhviler en indførsel, også kommer på tale, når den aftale, der ligger til grund for indførslen, er indgået før den 4. juni 1973.

2) Efter den nævnte forordning tilkommer der medlemsstaterne en skønsmargen ikke alene vedrørende spørgsmålet om forordningens anvendelse, men også vedrørende beslutningen, om der efter det konkrete tilfældes omstændigheder skal ydes fritagelse eller eftergivelse af monetære udligningsbeløb.